

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1

J. V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.

775

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

Kyrkogångskelas.

Kvinnan fick ej gå över kyrkotröskeln, förrän prästen läst bönerna över henne och tagit henne i hand. Efter kyrktagningen offrade hon till kyrkan. En bondhustru brukade giva 50 öre och en torparehustru 25 öre. Det lästes sedan upp från predikstolen, att den och den givit så och så mycket vid sin hustrus kyrkogång till kyrkan. Kyrkogången skedde först 5 - 6 veckor efter förlossningen.

(43.5)

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad

Småland.

Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skördekalas.

På herrgårdarna, Ulfsnäs och Sjöberg, gjorde man skördegillen, när det var inhöstat. Patron Larsson på Sjöberg, hos vilken jag tjänade, brukade ställa till med skördegille för torparna och tjänarna. Rätt tidigt en vardagsafton gingo vi ner till herrgården, där vi blevo bjudna på middag, som brukade vara mycket fin. Innan vi på kvällen gingo hem, fingo vi kaffe och kaker.

775
J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.

3
Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Brytekalas.

Karlarna i en by samlades en afton i oktober vid bastun, som ägdes av byn, för att bryta linet på ~~kråtar~~ "brötar" (bråtar). På kvällen fingo karlarna aftonvard, bestående av smör, bröd och ost, rotamos och fläsk.

Nästa morgon vid dagningen samlades kvinnorna för att skäcka höret. De fingo kaffe till sig i bastun, men de övriga målen åtos hemma hos den, för vilken man bröt. Man höll sedan på dag efter dag tills allt lin i byn var brutit.

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Flyttekalas.

När folk flyttade gjorde de kalas på det nya stället för släk-
tingar, vänner och dem , som kört flyttelass. De skulle bjudas på
middag, kaffe ovh kvällsmat, varvid som stående rätter ^{för-} ~~Er~~kommo viter-
gröt, ostkaka och sötost.

775

5

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kaffebruket.

När jag var liten, d.v.s. omkring 1860, så förekom kaffet i Öggestorp ännu mycket sparsamt. Det användes endast vid mycket högtidliga tillfällen såsom begravningar, bröllop och större bjudningar.

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Lekstugor.

På vintern samlades ungdomen till s.k. "lekstugor", d.v.s. de kommo tillsammans i en bondgård för att leka och dansa. De danser, som mest förekommo, voro pollkett och vals. Den vanligaste leken var "skifta makar".

På sommaren samlades ungdomen i någon äng för att leka och dansa. Man lekte "sista paret ut" eller "änkeleken". Man hade spelemän med sig eller också var det någon som "trallade melodierna".

J.V. Ström

Rogberga

Tveta härad

Småland.

Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

775

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Dömmekveckan.

Dagarnas namn i dömmelveckan äro: svartamåndag, vitatisdag, dömmelonsdag, skärtorsdag, långfredag och påskalördag.

775

8.

J.V. Ström
Rogherga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

8

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Dömmelveckan.

En del tordes ej göra vilket arbete som helst denna vecka , ty
då skulle det gå illa.

775

9.

Bar.
abr. J.V. Ström

Rogberga = *Sm*

Tveta härad ✓

Småland. ✓

Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skärtorsdagsbruk.

Skärtorsdagen ritade man kors med vit kåbita över dörren till
ladugården, stallet och logen, för att ej några "onda rå" skulle kun-
na göra kreaturen någon skada.

775

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Fastlagsris.

De gamla berättade, att de förr begagnade ris att piska varandra
med på morgonen fastlagssöndagen, om jag inte missminner mig på dag.

J.V. Ström.
Roberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Yste.

Det lystes på från predikstolen, när yste skulle hållas hos prästen. Såväl kyrkoherden i Rogberga, som komministern i Öggestorp skulle ha yste från Öggestorp, ty det ingick i deras löneförmåner. Bondhustrurna bar mjölken till Öggestorps prästgård, såväl när kyrkoherden som pastorn skulle ha ystet, ty det var för långt att gå fram till Rogberga prästgård. De blevo då bjudna på smör, bröd, ost och dricka. Ystet hölls på sommaren i juli först för kyrkoherden och sedan

för komministern. Kvinnorna fingo själva bestämma, huru mycket mjölk de skulle taga med sig. Hade de längrenväg att gå, läto de mjölken lopna och ladedd.s.k. plocket i en korg och togo med sig detta till prästgården. Plocket revs sedan sönder i mjölken.

Det hölls även yste för klockaren, men det var helt frivilligt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J.V.Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Husförhör i Öggestorp.

Husförhören hölles i Öggestorp i slutet av oktober eller i början av november. Det hölls hos bönderna, och det fanns sex rotar. Pastor Johansson ville, att man skulle gå man ur huse.

Husförhöret började klockan tio med uppskrivning, som räckte till framåt tvåtiden. Därefter tog själva förhöret vid, då fyra - fem ungdomar kallades fram i stöten och förhördes. De fingo först läsa i Nya Testamentet (Apostlagärningarna) ett par versar var och förhördes sedan i katekesen och på grundspråk i Bibeln. Detta förhör kunde vara en hel timma. Sedan kallades nästa grupp fram o.s.v. så länge det fanns några

kvar att förhöra. Ingen slapp undan, ty han räknade upp dem ur kyrkoboken.

Pastorn läste därefter ett bibelspråk och höll en helt kort bibelförklaring. Så beslöts om vem som nästa år skulle ha husförhöret.

Sedan vidtog den angenämare delen av husförhöret. Torpare, tjänare och barn bjödos på smör, bröd, ost och hembrygt dricka. Bönderna och deras fruar fingo däremot middag bestående av: ost, smör och bröd, kött, fläsk, korv och bruna bönor, fruktsoppa, risgrynsgröt, ostkaka och dricka.

Husförhörsgillet slutade rätt sent på kvällen - åtta tiden.

J.V. Ström
Rogberga

Tveta härad
Småland.

Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928p

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Staffansritten.

Min far och farfar talade om, att de annandags juls morgon redo Staffan. De redo från gård till gård och sjöngo Staffansvisan, och i varje gård trakterades de med brännvin. Staffansritten har dock aldrig förekommit i min tid.

J. V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Påskeldar.

Påskeldar tände man på höga berg så att de syntes milsvitt omkring. Man samlade torrt ris, enebuskar, torra granar och tomma tjätunnor, som man satte fyr på. Vid elden sköt man med pistoler och stundom även med dynamit. Man trodde sig härigenom skrämja bort påskäkäringarna. Det var ett rysligt skjutande hela kvällen.

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Midsommarslek.

Midsommarsafton på kvällen samlades ungdomen ute i en hage för att leka och dansa långt fram på morgonen. Spelemän stodo för musiken. Någon majstång förekom ej.

J.V. Ström

Rogberga

Tveta härad

Småland.

Född i Öggestorp 1853.

Infl. till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Göken.

Man trodde förr, att göken och svalan om vintern låg i dvala
på sjöbottnen.

775

J.V. Ström

Rogberga

Tveta härad

Småland.

Född i Öggestorp 1853.

Infl. till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Göken.

Första gången man hörde göken, skulle man lyss efter från vilket väderstreck det var, som den gal.

norr - nöd

öster - död

söder - säde(d.v.s. god skörd)

väster - glädje.

Så brukade man säga.

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skrock om hunden.

Den första hund ett barn fick se skulle det klappa, ty då skulle
det ej få rädsla för hundar.

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Möte med käring.

Om den första person, som man mötte vore en käring, så vore det
högst oturligt. Då gjorde man klokt i att spotta tre gånger och vända
om hem.

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ekorren.

Om en ekorre sprang över vägen skulle man spotta tre gånger, annars
bleve det otur.

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tro om hönan.

Om en höna springer över vägen, så betyder det olycka.

En gårdfarihandlande hade legat över natten i en bondgård. När han på morgonen skulle fara vidare mötte han en, som gick över vägen. Han vände då om tillbaka till bondgården och sade: "Det är så gott att jag får stanna här i dag, för nu får jag ingen tur att sälja något i dag, ty en höna sprang över vägen för mig."

J.V. Ström

Rogberga

Tveta härad

Småland.

Född i Öggestorp 1853.

Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Daggormar.

Daggormarna bestodo av tusentals kryp. Om man steg på en dylik daggorm, så skulle foten ruttna bort, om man var barfotad. Man skulle därför bränna upp daggormarna , när man såg dem.

J.V. Ström

Rogberga

Tveta härad

Småland.

Född i Öggestorp 1853.

Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ormar i magen.

Man varnade folk för att ligga och vila i ängarna, ty då kunde ormar rinna i.

En karl hade legat och vilat i en äng , och en orm hade då krypit in i honom. Han reste till en doktor, och denne värmdes mjölk, som mannen fick gäpa över. När ormen kände mjölkångorna rann han ut, sådes det.

775

26
20

J.V.Ström
Rogberga
Tveta härad

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

Småland.
Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Säga upp rättor att försvinna.

Det fanns en man som kunde säga upp rättor att försvinna. Jag har hört berättas, att han en gång kallades till ett ställe, där det fanns gott om rättor. Hur han bar sig åt vet jag ej, men rättorna kommo från garderober och rum och fullkomligt "drafsade" ner för trapporna och försvunno i skogen.

775

27.
27

J.V.Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. L878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Katten.

Om katten äter gräs, så skall det bliva regn.

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Drakar.

Drakarna voro mycket rika. De bodde i kullar och berg och vakade över sina skatter. De solade sitt silver och sitt guld.

Det fanns också luftdrakar. Man såg dem flyga i luften liksom eld-kvastar.

29.
29

775

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sätta bort tandvärk.

Tandvärk satte man bortni träd. Man klöv en hasselkäpp i mitten, så att den hängde ihop i ändarna och satte en träbit i klyngan. Därefter tog man ut en flisa invid kärnan och pillade tanden med den. Sedan satte man åter dit flisan och band om, så att käppen blev hel igen.

775

30.

30

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Spöke.

Man kunde ibland i skogarna och stundom ända in på byarna se stora
hunder, suggor eller människogestalter, som voro vita eller svarta.
Man kallade dem för "spöken."

775

31

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skogsrådet.

När det blev något i olag med kolmilorna, sade man alltid förr,
att det var skogsrådet, som hade åstadkommit detta.

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gasten.

Gasten var ett osynligt andeväsen i luften. Om folk hastigt blevo illamående eller råkade i frysningar, sade de , att de blivit gasta - kramade.

Man hörde ibland gasten skratta i skogen. Det var ett fult skratt och lät hemskt.

775

033

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gastar.

Gastarna kunde trycka åt lassen, så att hästarna ej kunde draga.

775

34.
84

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Botemedel mot gastakramning.

Jag såg på ett ställe huru en , som blivit gastakramad, tog av sig ~~skjortan~~ alla kläder utom skjortan, och sedan hälldes smält bly innanför skjortan vid bröstet. Det fick rinna ner i en skål med vatten som hölls nedan^{låg}skjortan.

775

25.
35

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gastakramning.

En skomakare, som gick omkring i bygden och lagade skor, hade en gång sin son med sig, när han var på besök hemma. Pojken gick ut för att göra sina behov. När han kom in klagade han över, att han frös och kände sig ruskig. Fadern sade då till honom: " Du har blett gastakramad."

775

26.
36

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tomtarna.

Tomtarna eller småpysarna hade stora skatter i skogarna. Det kunde hända någon vacker solskensdag på sommaren, att man kunde få se tomtarnas skatter ligga utbredda på marken, om man var ute och gick i skogen. Men så snart man kom närmare försvunno de.

Man trodde också att tomten gjorde folk vill i skogen. Om man var vill skulle man stanna, taga av sig rocken och kränga den.

J. V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jättar.

Man trodde, att det för länge sedan levde jättar. De stora stenblocken, som finnas här och var. voro ditkastade av jättarna. En jätte kastade en sten mot Ödestugu kyrka, men stenen kom inte ända fram till kyrkan utan ligger i en hage på Higöls ägor.

Jättarna bodde inne i stora berg, där de hade stora skattkammrar med guld och silver. Det gick en sägen om, att jättarna brukade kasta ner kyrkklockorna i någon göl. Om folk sedan ville taga upp dem, måste de vara alldeles tysta under arbetet, annars försvunno klockorna för evigt.

Berättat av - J.V. Ström
Rogberga *Rn*
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad 1878 till R.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sjörået.

Sjörået gjorde fiskarna förfång. De måste därför hålla sig väl med det. Sjörået brukade fördärva näten eller gömma dem, samt förvilla fiskarna, när de voro ute på sjön, så att de ej hittade hem. Det bodde på sjöbottnen i ett stort slott.

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland..

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Eckerberg.

En smed i Kanarp, som hette Eckerberg, en riktig storsupare, var folk mycket rädda för. Han gick på nätterna på kyrkogården och tog reda på gamla benknotor när en grav var grävd. Dessa knotor använde han som trollmedel. Blev han okontant med någon människa sökte han skada henne genom sin trolldom. Han var därför mycket fruktad.

775

40.
40

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Nicken.

En bonde såg en häst gå och beta i sin hage, och han tog lade
betsel på hästen. och körde med den hela dagen. När han på kvällen
tog betslet av hästen, sprang denne genast till en göl och försvann
där. Han förstod då, att han kört med nicken.

775

41
41

J.V. Ström

Rogberga

Tveta härad

Småland.

Född i Öggestorp 1853.

Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Älven.

Älven, det är ett kvinneväsen, som endast synes på vatten. Hon
sjunger så vackert och är så fint klädd. Hon är vänlig och hjälper fol
och är en lyckofe.

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.
Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Nicken.

Nicken kallades även för vattenmannen eller strömkarlen. Mjöl-
nare hade ont av honom , påstod man. Voro de inte sams med honom,
kunde han stämma kvarnarna för dem.

775

43

J.V. Ström
Rogberga
Tveta härad
Småland.

Född i Öggestorp 1853.
Inflyttad till R. 1878.

Uppteckn. av Kjell Hagberg
sommaren 1928.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Nicken.

Nicken kunde förvandla sig till var som helst t. ex. en häst
och visa sig för människor. Han narrade barn att rida på honom och
sprang åt vattnet med dem. Men jag har aldrig hört att han drängte
dem.